

“ГАФГАЗДА СҮЛҲ ВӘ ИНКИШАФ” БЕЈНӘЛХАЛГ ЕЛМИ-ПРАКТИКИ КОНФРАНСЫНА

Һәрмәтли конфранс иштиракчылары!

Сизи - Гафгаз рекионунун олдуғча мұһүм вә ақтуал проблемләрине һәср едилмиш бејнәлхалг конфрансын бүтүн иштиракчыларыны сәммий гәлбдән саламлајыр вә ишиниздә Сизә уғурлар диләјирәм. Форумунузуң јени әсрин вә јени миниллијин илк илиндә Русија Елмләр Академиясы вә Русија Федерасиясы Харичи Ишләр Назирлијинин һимаяси алтында кечирилмәси факты онун әһәмијјәтини кәстәрир.

Һәгигәтән, инди Гафгаз өз чоғрафи-сијаси вәзијәтинә кәрә хуһуһи әһәмијјәт кәсб едир. Гафгазың мүһтәгил дәвләтләринин Авропа Шуһрасына дахил олмасы, онларын ТАСИС, ТРАСЕКА, ИНОГЕУТ кими програмларда уғурлу иштиракы бүтүн дунја ијтимайјәтинин бизә олан бәјүк диггәтинә дәлаләт едир. Азәрбајҗан сијаси, ијтисади, мәдәни вә башға сәһәләрдә дәстләг әләғәләринин вә һәртәрәфли әмәкдашлығын формалашмасына һәр чүр јардым кәстәрәрәк, өлкәләримизин интенсив инкишафыны тәмин

етмәк ишинә өз ләјигли төһфәсини верир. Бизим стратегијамыз 1998-чи илин сентјабрында Бақыда кечирилмиш Бәјүк Ипәк јолунун бәрпәсы үзрә бејнәлхалг конфрансын материалларында өз әксини тапмышдыр. Бу конфранс ијтисади инкишафын олдуғча бәјүк перспективләрини ачымыш вә бир даһа сүбүт етмишдыр ки, Гафгаз Шәрглә Гәрб, Авропа илә Асија арасында әләғәләрин тәмин едилмәсиндә бәјүк рол ојнамаға гәдирдир.

ССРИ дағылдыгдан сонра өтән илләр әрзиндә бәлкәнин дунја ијтисади системинә интеграсиясы јолунда бәјүк ишләр көрүлмүшдүр. Лакин бунунла белә, нә гәдәр ки, мұнағишә очағлары сәндүрүлмәјиб вә гаршыдурма арадан галдырылмајыбдыр, Гафгазда ијтисади инкишаф сәһәсиндә газанылан уғурлар, еләчә дә сабитлик вә әмин-аманлык үчүн, һәлә ки, там тәминат јохдур.

Биз Гафгазда чәрәјән едән бүтүн мұнағишәләрин сүлһ јолу илә һәллина чалышмаға истајир-

дә олдуғумузу бәјән едир, бәлкә өлкәләринин, бејнәлхалг тәшкилатларын, хуһуһилә дә АТӘТ-ин Дағлыг Гарабағ мұнағишәсинин сүлһ јолу илә һәлли истағмәтиндәки сәјләрини олдуғча јүксәк гүјмәтләндиририк. Азәрбајҗаның әзәли тәрпағларыны өз әразисинә бирләшдирмәк мәғсәди илә Ермәнистанын башладығы бу мұнағишә Дағлыг Гарабағ отрафында гәлми мұһарибә, Азәрбајҗан тәрпағларының ијјирми фәизинин ишғал олунмасына, јүзләрлә һәдәр мәдәнијјәт әбидәсинин вә социал сфераның дағдылмасына кәтириб чыхармышдыр. Минләрлә адам гәт-лә јетирилмиш вә шикәст олмушдур. Ермәни сәләһли дәстләри тәрәфиндән ишғал олунмуш тәрпағлардан бир миллион вәтәндашымыз говулмуш, бу гәчғынларын вә мәчбури көчкүнләрин әкәсәријјәти инди дә чадырларда јашајыр.

Бүтүн мұһарибә вә мұнағишәләр мүтләг сүлһлә нәтијәләнир. Мәһз бизим буна олан инамымыз, сүлһ вә динамик инкишаф едән Гаф-

газ идејасына бағлылығымыз Гафгаз дәвләтләри башчыларының Бақы вә Тбилиси бәјәннамәләриндә өз әксини таптымышдыр. Рекионунузуң тәчили өз һәллини тәләб едән вәчиб проблемләри бу күн һәһинки сијасәтчиләри вә алимләри һараһат едир, һәмчинин минләрлә сәдә инсан үчүн тәләбүкү әһәмијјәт кәсб едир.

Үмидварам ки, конфрансының уғурлу иши марағлы тәрәфләрин әкәсәријјәтинин сәјләри илә јанашы, Гафгазда сүлһ вә сабитлијин бәрғәрар олмасына әлверилиш шәраит јарадачагдыр.

Конфрансының һәр бир иштиракчысына хошбәхтлик, сағламлык вә мұвәфәғијјәт әрзуу илә

Һәјдәр ӘЛИЈЕВ,
Азәрбајҗан Республикасының
президенти

Бақы шәһәри, 2001-чи ил

ДИНИН ЭН БИРИНЧИ МӘГСӘДИ ИНСАНЛАР АРАСЫНДА СҮЛҲ ЈАРАТМАГДЫР

АЗƏРБАЈҢАН ПРЕЗИДЕНТИ ҺЕЈДƏР ƏЛИЈЕВ МОСКВАНЫН ВƏ БҮТҮН РУСИЈАНЫН ПАТРИАРХЫ II АЛЕКСИНИ ГƏБУЛ ЕТМИШДИР

Азәрбајҗан президенти Һәјдәр Әлијев мајын 28-дә Президент сарајында Москванын вә бүтүн Русијаның патриархы II Алексини вә ону мұһажәт едән шәхсләри гәбул етмишдир.

Дәвләтимизин башчысы Һәјдәр Әлијев гәнағлары сәммийәтлә гаршылајараг деди:

Москванын вә бүтүн Русијаның мүғәддәс патриархы, һәрмәтли гәнағлар, мән сизи Азәрбајҗанда үрәкдән саламлајыр вә тәшәккүр едирәм ки, мүғәддәс патриарх, сиз тарихдә илк дәфә олараг Азәрбајҗанә сәфәр етдиниз. Мән бу сәфәри өлкәмиз үчүн, халғымыз үчүн, Азәрбајҗанда јашајан православлар үчүн сон дәрәчә мұһүм һадисә кими, еләчә дә Русија-Азәрбајҗан мұнасибәтләриндә мұһүм һадисә кими гүјмәтләндирирәм.

Она кәрә дә мән сизи бир даһа саламлајыр вә сизә тәшәккүр едирәм ки, белә зәһмәтә гәтлашараг Азәрбајҗанә кәлмисиниз. Мәнә мә’лум олдуғуна кәрә, сиз икки-үч күндүр ки, бурадасының вә өлкәмизлә, халғымызла вә әл-бәттә, Азәрбајҗанда јашајан православларла таныш ола билмисиниз.

Биз Русија илә узун мүддәт - кечмишдә, Русија империясында да, мүтәғиғ республика кими һәмәмыз Совет Иттифагына дахил олдуғумуз дәврдә дә бирлигдә олмушуг. Она кәрә дә әләғәләримизин чох бәјүк тарихи вә Русија илә Азәрбајҗан арасында, рус вә Азәрбајҗан халғлары арасында дәстләгү сәңијәләндирән чох парлағ сәһифәләри вар.

Азәрбајҗанда, хуһусән XIX-XX әсрләрдә русларын, өзү дә тәкчә русларын дедил, бүтүн православларын сәји кетдикчә артырды. Она кәрә дә бурада Православ Киләси фәхри јер тутурду. Бир вахтар, Азәрбајҗан Русија империясының тәркибиндә оларған, азәрбајҗанлыларын бир чох император сараји илә дә, киләси илә дә сых әләғә сахлајырды. О вахтар бизим бир чох көркәми адамлармыз Русијаның мұһтәгил университетләриндә, али мәктәпләриндә тәһсил алмышлар. Зәһкин айәләрдән олан нечә-нечә азәрбајҗанлы чар ордусунда зәбит кими дә хидмәт едирди, азәрбајҗанлы кенәраллар да чох иди. Онлар Русија үғрунда савашларда дәјүшүшләр. Мәсәлән, мәшһүр кенәрал Әлиаға Шәхмәлиски XX әсрин әвәлләриндә Русија-Јапония мұһарибәсини заманы Порт-Артурда иккиликлә дәјүшүшүшләр вә бүтүн Русијада ону “Рус артиллериясы” бу сөзләри кенәрал Сәмәдәга Мәһмәдәров вә ја бир нечә нахчыванлы кенәрал һағында да дәмәк олар. Шүбһәсиз, бүтүн әрәсиндә дә Азәрбајҗан арасында дәстләг мұнасибәтләринин сәһифәләри, өзү дә чох көзәл сәһифәләридир.

Халғларымыз мұһтәгил динләрә мәнәсүбдүрүш вә бурада тәәһүбүл бир шәј јохдур. Чүнки дунјада вәһид дин јохдур, бир Аллаһ чар. Халғлар мұһтәгил динләрә е’тиғад едилрәк, амма бу кунла белә, дини мәнәсүбјјәтдәки фәғр бәдхал мұнасибәтләри, вәдәт вә душмәңчилији, јажуд хошәкәлмәз даһа нәјсә һеч замән шәртләндирмир.

Она кәрә дә Азәрбајҗан-да рус әһали вә үмүмийјәтлә, православлығы е’тиғад етмиш оланларын вә е’тиғад едәнләрин һәмәсы һүғүг бәрабәрлији шәраитиндә јашамышлар. Бу, кечмиш вахтарда да олмушдур, бу, Совет Иттифагы илләриндә - динин јасағ едилдији, лакин бунунла белә, мөвчуд олдуғу илләрдә дә олмушдур. Әкс һалда, сизин көрдүјүңүз бу мә’бәдләр, сәдәчә, олмазды, ахы, онлар һеч дә инди тикилмәјибдир. Бу сөзләри мәсчидләр һағында да дәмәк олар. Јасағ варды, дин еләдир ки, о, бүтүн әсрләрдә һәм сыхынтила, һәм дә тә’ғибләрә мә’руз галмышдыр. Буну истәнилән динин тарихинә аид етмәк олар. Лакин бунунла белә, дин һәмишә һәјәтә јол ачымыш, мөвчуд олмушдур вә индијәдәк мөвчуддур.

Советләрин дәврүндә бурада инсанлар там һүғүг бәрабәрлији шәраитиндә јашајырдылар, һәрчәнд инди, адәтән, белә һесаб едилрәк ки, советләрин дәврүндә инсанларын һүғүг бәрабәрлији үмүмән олмашышдыр. Инди мән бу мұһабисәләрә гошулмағ истәмирәм, чүнки дини мәнәсүбјјәт бахымындан һүғүг бәрабәрлији Азәрбајҗанда киминсә рус, украиналы, азәрбајҗанлы, беларус олмасындан асылы олмајараг, там шәкилдә варды. Инди исә биз бир-биримиздән айрылмышыг. Русија өз дәвләт суверенлијини Совет Иттифагының бүтүн мүтәғиғ республикаларындан әвәл е’лан едәрәк, Совет Иттифагының дағылмасы просесинин бунәвәрсини јојду. Дикер респиубликалар да, көрүнүр, бирлигдә олсалар да, мүстәғиллик, азадлык һағында даһа чох душунурдулар. Одур ки, 1991-чи илдә Азәрбајҗан дә өзүнүн дәвләт суверенлијини, мүстәғиллијини е’лан етди. Биз бу илин ахырларында дәвләт мүстәғиллијинин бәрпа олунмасының 10-чу илдә-нүмүнү гәјд едәчәјик. 1918-чи илдә мәһз бу күн - мајын 28-дә Азәрбајҗан илк дәфә өз дәвләт мүстәғиллијини бәјән етмиш вә демократия принципләри өсәсиндә Халғ Чүмһуријјәти јаранмышды. Лакин о, чох јох, 23 ај јашады, сонра исә социалист ингилабы, бәлчәвизм дағласы Гафгазда дә кәлиб чыхды. Огә кәрә дә бу суверен дәвләт, тәбики ки, даһа мөвчуд ола билмәди, совет һакимийјәти гурулду. Сонраки та-

рих исә сизә јажшы мә’лумдур.

Јери кәлимишкә, чох марағлы вә бәлкә дә һәттә рәһми һалдыр ки, бу күн мән сизинлә милли барамымыз күнү - Азәрбајҗаның Мүстәғиллији күнү, Республика күнү көрүшүрәм. Биз бу күнү тәнтәнә илә гәјд едирик, ајын 26-да бәјүк тәнтәнәли јығынчаг кечирдик. Инсанлар бу барам күнүн дундә дә гәјд етмишләр, бу күн дә гәјд едилрәк.

1991-чи илдә Совет Иттифагы дағыларған Азәрбајҗан өз мүстәғиллијини бәјән етди вә 1920-чи илдә итирилмиш дәвләт мүстәғиллијини бәрпа етди. Бу он илдә Азәрбајҗанда мүрәккәб просесләр баш вермишдир. Лакин өлкәдә вәзијјәти ән чох мүрәккәбләшдирмиш вә бу күн дә галмагда олан һадисә будур ки, һәлә 1988-чи илдә Ермәнистанын Азәрбајҗанә гаршы әрази идидалары илә, јә’ни әзәли Азәрбајҗан тәрпағыны - Дағлыг Гарабағ Вилайәтинин өзүнә бирләшдирмәк әрзуу, нийјәти илә әләғәдәр Ермәнистанла Азәрбајҗан арасында мұнағишә башланмышдыр.

Она кәрә дә 1991-чи илдә Азәрбајҗан мүстәғиллик елдә етдикчә о, Ермәнистанла, әслиндә, мұһарибә вәзијјәтиндә иди. Бундан башға, Азәрбајҗанда дахили характерли олдуғча чох чәтинликләр, мүрәккәб һаллар вар иди. Әлбәттә, сизә чох јажшы мә’лумдур, мән буну бүтүн инсан әхләғы принципләринә вә мәнәви принципләрә зидд олан чох кәдәрли, ағыр бир фәкт һесаб едирәм ки, 1990-чы илин јанварында совет һөкүмәти Азәрбајҗан-да анчаг бир шәји - Ермәнистанла мұнағишәдә Азәрбајҗанә әдәләтли мұнасибәт көстәрилмәсинин тәләб едән халғын чыхышыны јатырмағ үчүн совет гошунларының ири бир контингентини кәндәрдди. Һалбуки, бундан өтүр бураја бу гәдәр гошун јеримкәк ләзим дедиле, о мәнәда ки, Азәрбајҗанда совет гошунлары кифәјәт гәдәр иди. Сизин зијарәт етдијиниз гәбиристан - Шәһидлар хиябаны да әслиндә, елә ола јаранмышдыр. Бу, шүбһәсиз, адамларын әһвал-руһијјәсинә мұәјјән тә’сир кәтти, чүнки о вахт инсанларын чоху совет рәһбәрлијини Русија

илә, јажуд да, мәсәлән, Совет Иттифагындакы бүтүн халғларын нұмајәндәләринин, о чүмләдән дә азәрбајҗанлыларын хидмәт етдикләри совет гошунларыны Русија гошунлары илә ејинләшдирди. Ачығыны дедәчәјәм, она кәрә дә о вахт антирус, антирусија әһвал-руһијјәси бурада кәниш јайылды. Догрудур, о вахт мән бурада јашамырдым, буна бахмајараг, бүтүн о илләр, о күнләр мәнә јажшы мә’лумдур. Одур ки, о вахт рус әһалисинин мұәјјән һиссәси бурадән кәчүб кетди. Сонра дахили просесләр башланды, өлкәмиздә сабитлик позулду вә әлбәттә, бә’зи адамлар белә гәјри-сабит шәраитдә галмағ истәмәјәрәк, өзләринә сәдәчә олараг, башға јашајшы јери ахтарышдылар. Она кәрә дә, мәсәлән, 1990-чы илдә баш вермиш һадисәләрдән әвәллик дәврлә мұғәјсәдә, бурада рус-дилли әһалинин сәји азалды.

Лакин биз бу мәсәлени сабитләшдирдик вә сиз јогин буну билirsiniz. 1993-чү илдән, бурада вәтәндаш мұһарибесинин гаршысына алмаға вә Азәрбајҗанда вәзијјәти ардычыл сүрәтдә сабитләшдирмәгә мұвәфәғ олдуғумуз вахтардан башлајараг, бүтүн миллиәтләрдән олан адамлар, о чүмләдән вә илк өнчә руслар Азәрбајҗанда раһат јашамаға имкан тапдылар.

Шүбһә јохдур ки, рус халғы Азәрбајҗан халғының һәјәтиндә олдуғча бәјүк рол ојнамышдыр - мән әлмин, тәһсилин, мәдәнијјәтин инкишафыны, ири сәнаје комплексләри тикилмәсини нәзәрдә тутурам.

Илк университет Азәрбајҗаның мүстәғиллијини е’лан етмиш һәмин һөкүмәтин гарары илә 1919-чу илдә јарадылмышдыр. Лакин бизим өз кадрларымыз јох иди, профессор-мұәллим һәјәти әсәсән јерли руслардан вә ја рус-дилли миллиәтләрин нұмајәндәләриндән ибарәт иди, јажуд бу кадрлар Русијадан дә вәт едилмишдиләр. Она кәрә дә биз XX әсрдә өлкәмиздә әлмин, тәһсилин, мәдәнијјәтин, үмүмән ијтисадијјәтин бүтүн сәһәләринин инкишафында Русијаның ролуну, рус халғының ролуну чох јүксәк гүјмәтләндиририк.

Бунларын һәмәсы өз изини гәјмүшдүр вә көрәк ки, сизин буну шәхсән јогин етмәгә имканы-

ның олмушдур. Мәнә дедиләр ки, бурада чохлу килсә вар. Мән буну билдирдим, анчаг сизин кәлишинизлә әләғәдәр дедим ки, мәнә даһа дөгиг рәғәмләр верин. Сиз бир нечә ил әвәл бурада Бақы вә Хәзәрјаны бәлкә јепархиясы јаратдыныз. Бу, әвәлләр вар иди, лакин сонралар ләғв едилмишди, инди сиз ону јенидән јаратдыныз. Јери кәлимишкә, сизин бурада чох ләјигли нұмајәндәниз вар, онунла көрүшмәк, сәһбәт етмәк һәмишә хошдур, чох ағыллы адамдыр. Бир сөзлә, дин јашајыр, мөвчуддур, бүтүн дини адәтләр - мұсәлман адәтләри дә, православ адәтләри дә, башға динләрин адәтләри дә бәрпа олунмушдур. Биз үмидвары ки, бу, һәр бир өлкәнин, һәр бир халғын инкишафына кәһм едәчәкдир. Чүнки биз ону әсас тутурук ки, дин һәмишә мұсәбәт рол ојнамалыдыр. Хуһусән дә инсанын мәнәви инкишафында, инсанларын мәнәви тәрбијјәсиндә вә онларын јүксәк мәнәвијјәт, јүксәк әхләг принципләри әсәсиндә сых бирләшмәсиндә. Үмидварам ки, сиз бу күнләр әрзиндә мұәјјән тәәсүрәт топлаја билдиниз. Мән бу көрүшдән истифадә едәрәк, өзүм дә бә’зи шәјләр сөйләмәји гәрәра алдым. Инди сөзү сизә верирәм.

Москванын вә бүтүн Русијаның патриархы II АЛЕКСИ сәммий гәбула кәрә Азәрбајҗан президенти Һәјдәр Әлијевә тәшәккүр едәрәк деди:

- Мән чыхышымын биринчи һиссасын ајағ үстүндә сојламағ истәрдим, чүнки бу күн Азәрбајҗан Республикасы үчүн әләмәтдәр күндүр вә белә әләмәтдәр күндә, республика күнүндә Сиз бизи гәбул едирсиниз. Она кәрә дә, ичәзә верин мәнә, зәти-алиләри, чох һәрмәтли Һәјдәр Әлијев, Сиз нұмајәндә һәјәтимизин адындан, шәхсән өз адымдан Азәрбајҗаның бизим дә иштиракчысы олдуғумуз бу милли бәрпам мұнасибәтилә үрәкдән тәбрик едим вә Сизин мудрик рәһбәрлијини алтында Азәрбајҗан Республикасына хәјир-дуалы уғурлар вә тәрәғи арзулајым. Биз дә үмидвары ки, Азәрбајҗан һәгигәтән инкишаф едәчәкдир. Сизин мудрик сијасәтчи олманыңыз, данылмаз нүфуза малик олманыңыз, Азәрбајҗанда вәзијјәти са-

битләшдирмәјиниз бунун бәјүк рәһнидир. Әлбәттә, чәтинликләр дә вар, лакин һәр һалда XXI әсрә башлајараг, биз һәмишә тәзә әсрә үмидлә бахырыг ки, о, Совет Иттифагының јени јол - суверенлик вә мүстәғиллик јолу тутмуш кечмиш республикаларындан һәр биринә тәрәғи вә уғур кәтирәчәкдир. Сизи бәјүкү бәрпам - Республика күнү мұнасибәтилә үрәкдән тәбрик едирәм вә бу күн Сизинлә көрүшүшүмиз әләмәтдәр һадисә билirik.

Русијаның Азәрбајҗандакы сәфери Николај Рјабов: Һәјдәр Әлијевчә, ичәзә верин мән дә ајаға галхым. Милли бәрпам мұнасибәтилә Русија президентинин Сизә тәбрикини охумағ истәјирәм. (Тәбрикин мәтни гәзетинин бәјүкүк нәмрасиндә дәрч едилир.) Мұсаидәнизлә, бу телеграммы Сизә верим.

Һәјдәр ӘЛИЈЕВ: Чох сағ олун.

Николај РЈАБОВ: Мән дә бу тәбрикләрә гошулмағ вә халғымиз арасында һәмәмын сәвдији, һәрмәт вә әһтирам бәсләдији бүтүн Русија патриархының сәфәринә кәстәрәјиниз чох бәјүк гәјғи вә диггәтә кәрә сәммий гәлбдән тәшәккүр етмәк истәјирәм.

II АЛЕКСИ: Зәти-алиләри, инди ичәзә верин, сөзүмә давам едим. Бу күн бизи гәбул етдијиниз кәрә үрәкдән тәшәккүрүмү билдирирәм, халғларымыз арасында гаршылыгы мұнасибәтләрин тарихинә тохундуғуна кәрә чох сағ олун. Бураја сәфәримиз, үңсијәтдә олмағымыз бизим үчүн сон дәрәчә фәјдалы олду. Бир вар ешидәсән, бир дә вар ки, көрәсән. Бунлар башға-башға шәјәрләдир.

Бақы өз көзәллийи, сәлиғ-сәһманы, тәммизлији илә бизә һәгигәтән чох хош тә’сир бағышлады, инсанлар бәјүкүк дәвләт бәрпамының гәјд едир вә бу бәрпам сәвинирләр. Әлбәттә, рус вә Азәрбајҗан халғлары арасында кечмишдә олмуш вә бу күн дә инкишаф едән биркә әмәкдашлығ әвәзсиздир. Фәһмәли сәһифәләр олмушдур вә бураја кәлдијимиз елә илк күн шәһидлар хиябанының зијарәт етдик вә о фәһмәли күнләрдә шәһид оланларә әһтирамымыз билдирдик.

(Арды 2-чи сәһ.)

ДИНИН ЭН БИРИНЧИ МЭГСЭДИ ИНСАНЛАР АРАСЫНДА СҮЛЬ ЯРАТМАГДЫР

(Әвәли 2-чи сәһ.)

Баша дүшүрәм, сизин им-канларыңыз еләдир ки, сиздән хаһиш етдијим мәсәләләрин һәллине анчаг бу имканлар даһилиндә көмәк едә биләрсиниз. Бу күн вәзијәтин нечә олдуғуну, көләчәкдә даһа нә кими чәтинликләрин јарана биләчәјини вә халглар, өлкәләр, дәвләтләр арасында сүлһүн вә динч гаршылығлы мүнәсибәтләрин тәмин едилмәси үчүн бизим нә кими ишләр көрмәли олдуғумузу хатыратмағ мәгсәди илә өз фикирләримиз сизинлә бөлүшүрәм. Јери көлмишкән, **динн һәмишә эн биринчи мәгсәди сүлһ олмушдур.**

Мән тәблиғат апармырам вә бу мәлум һәгигәтләри сизә сөйләмәк истәмирәм. Сиз онлары көзәл биләрсиниз. Мән, садәчә оларағ, өз бахышларымы, өз фикирләримиз билдиримәм. Мән сизә бир даһа вә јенидән тәшәккүр едирәм. Мәни тәлтиф етдијиниз орденнин исә мәним үчүн мүстәна әһәмијәти вәр. Тәби ки, бу һадисә биографиямда өз лајигли јерини тапа-чағдыр. Сағ олун.

II АЛЕКСИ: Сағ олун. Чох һөрмәтли һейдәр Әлијевч,

сағ олун ки, өз фикирләриниз бөлүшдүнүз. Чүнки Гафгазда баш верән һадисәләр бизи наһаһат етмәјә билмәз. Чүнки Гафгаз хусуси, бәрәкәтли, хәјир-дуалы торпағдыр, бурада исти чәнуб күнәши алтында торпағ бәһрәләр верир. Бу торпағлар виран едилдикдә вә инсанлар бир-бири илә гаршы-гаршыја дурдугда ган төкүлүр. Әлбәттә, бу, бизи наһаһат етмәјә билмәз. О ки галды бизим үчтәрәfli гаршылығлы мүнәсибәтләрлә бағлы проблемләрә, гардашым шейх һәзрәтләри мәнә деди ки, белә көрүшүн кечирилмәсинин зәрурилији барәдә фикир јени католикос тәрәфиндән дә сәсләнишдир. Зәннимчә, бурада дин хадимләри белә бир јекдил фикирдәдиләр ки, көрүшмәк, мәсәләнин динчликлә һәлли јолларыны ахтармағ лазымдыр.

Чеченистанда баш вермиш фәчизә заманы биз дә һәмишә бу фәчизә чәлб едилмишик. Тәрәдилән террор актлары һәтта Гафгазын һүдудларындан кәнарда да јайлырды. Москвада, Бујнаксда евләрин партладылмасы динч сакинләрн һәлак олмасына кәтириб чыхарды. Орада инсанларын киров көтүрүлмәси

кими мә'нәвијата чох зидд олан бизнес һәјәта кечирилир. Биз дә үч кешиш итирдик. Онлар Грозныда хидмәт едирдиләр вә киров көтүрүләрәк, чечен әсирлијиндә һәлак олдулар. Бу да башымызә көлән фәчизәдир. Доланачағ имканларындан мәһрум олмуш вә инди мұхтәлиф әтраф районларда јашајан гачынларын мәсәләләри дә бу гәбилдәндир.

Лакин бурада, Азәрбајҗан торпағында оларкән илк әввәл көмәк етмәк лазымдыр ки, - бу мәсәләдә гардашымыз шейхүлисламла тамамли һәмрә'јик, - мұнағишәнин һәлли үчүн мүмкүн олан һәр бир иш көрүлсүн.

Биз сийәси гәрар гәбул едә билмәрик, лакин мә'нәвијат, инсанлығ бахымындан дәвләт хадимләринә үз тутачағы ки, бу проблем һәлл олунсун. Чүнки бу проблемин архасында милјонларла инсанын тәләји дурур.

Сизин чох образлы дедијиниз кими, онлар чадырларда, башлары үстүндә дам олмадығы бир шәрәйтдә доғулур, јени аиләләр гурур, һәјәтдан кедирләр. Бах, бу, һәммин мәсәләнин һәллине ча-

ғырмағ үчүн бизи мүмкүн олан бүтүн тәдбирләри, биздән асылы олан тәдбирләри көрмәјә бир даһа сөвг етмәлидир.

Азәрбајҗана дәфәләрлә дә'вәт етдијинизә көрә Сизә сәмиими тәшәккүрүмү билдирмәк истәрдим. Дүшүнүрәм ки, һәр шей заманын хәјринә едилир. Мәсәлән, Владимир Владимирович дә XXI әсрдә, үчүнчү минилликдә харичә илк сәфәрини Азәрбајҗана етмишдир.

Бу, XXI әсрдә, үчүнчү минилликдә мәним Москвадан кәнара илк сәфәримдир. Бу, јажшы башланғычдыр вә о, давам етдириләчәкдир. Бурада көрдүјүмүз гонагпәрвәрлик дә чох сәмиими олду, гәлбимизи риггәтә кәтирди. Биз ону һеч вахт унутмајачағығ. Гардашымыз шейхүлислам Пашазадә илә, Сизин тапшырығынызла бизи мұшәјиәт етмиш дәвләт мұшавиринизлә бу күнләр әрзиндә һәмишә бирикдә олдуғумуза көрә миннәтдарығ. **Биз Азәрбајҗанын бир чох дәвләт хадимләри илә көрүшдүк, онларын сүлһә сәдиғлијинин вә Сизин мүдрик рәһбәрлијинизлә Азәрбајҗанын чичәклән-**

мәсини истәдикләринин шаһиди олдуғ.

Һейдәр ӘЛИЈЕВ: Сағ олун.

Азәрбајҗан президенти һейдәр Әлијев вә Москванын вә бүтүн Русијанын патриархы II Алекси көрүшдән сонра хатирә шәкли чәкдирдиләр.

Гәбулда Гафгаз Мүсәлманлары Идарәсинин сәдри шейхүлислам һачы Аллаһшүкур Пашазадә, дәвләт мұшавири һидајәт Оручов, президенти кәтиблјинин рәиси Диларә Сејидзадә иштирак едирдиләр.

Һәммин күн Зүғулбадакы Дәвләт игәмәткаһында Азәрбајҗан президенти һейдәр Әлијевин адындан рус православ килсәсинин башчысы, Москванын вә бүтүн Русијанын патриархы II Алексинин шәрәфинә зијафәт верилмишдир.

Азәрбајҗан президенти һейдәр Әлијев гоншу өлкәнин дини лидерини вә ону мұшәјиәт едән шәхсләри сәмимижәтлә саламлады.

II Алекси Азәрбајҗана сәфәринин нәтичәләриндән разы галдығыны билдирәрәк, бурада она көстәрилмиш гонагпәрвәријә, һөрмәт вә еһ-

тирама көрә дәвләтимизин башчысына тәшәккүр етди.

Президент һейдәр Әлијев Азәрбајҗан вә Русија халғларынын тарихи достлуғундан, өлкәләримиз мүстәғиллик газандығдан сонра онларын арасында јаранмыш мүнәсибәтләрин јени инкишаф сәвијәсиндән әтрафлы сөһбәт ачды. Көрүшдә инсанларын мә'нәви тәкамүлүндә динин мұһүм әһәмијәти, һәбелә дин хадимләринин сүлһмәрәмлы миссийасынын вачиблији вурғуланды.

Азәрбајҗан президенти һейдәр Әлијев Дәвләт игәмәткаһыны гонаға көстәрди. Мұасир ме'марлығ услубунда тикилмиш бу јарашығлы бина илә јахындан танышығ патриарх II Алексидә вә ону мұшәјиәт едән шәхсләрдә көзәл тәәссурут јаратды.

Дәвләтимизин башчысы вә II Алекси игәмәткаһдан дәнизи сәјр етдиләр, бурада хатирә шәкли чәкдирдиләр.

Сонра Азәрбајҗан президенти һейдәр Әлијевин адындан али гонағын шәрәфинә рәсми зијафәт верилди.

АзәрТАЧ
Фото

Огтај Ајдыноғлунундур